

בין שכל לרגש

קובי שיינפלד

שכל: לב, לב! מה אתה מרגיש?

לב: מה אתה חושב?

שכל: איני יודע להרגיש לכן אני שואל ע"מ לדעת. איני חש שום דגש, תמיד אני חושב ומברר ע"פ עצת השכל, אך אף פעם לא הרגשתי.

לב: אני מרגיש הרבה דברים, אני מרגיש תאוות ורצונות אין ספור וכולי רצון לממש ע"מ לספק את רצונותיי.

שכל: מה טיבם של אותם תאוות ורצונות, הם טובים או רעים?

לב: מה זאת אומרת, כל מה שמרגישים זה טוב, הקב"ה ברא הכל אי"כ ממילא הכל טוב. דבר זה ברור אפילו לי.

שכל: אולי אתה אומר כן מאחר ואינך יודע אחרת, ואתה בלבד מרגיש שהכל טוב, אך אינך יכול להבחין, לא קיבלת שכל (!) כיצד תדע איוו הרגשה היא טובה ואיוו לא!

לב: אך אמרתי כבר, הקב"ה ברא הכל, ברא את כל מה שאני מרגיש, סימן שהכל טוב ואת הכל אני צריך, ואת הכל מותר לי גם לממש!

שכל: הנך טוען שלא ידעת דבר רע מחייד? וכי אולי היו דברים רעים שמרוב סינוור הרגשתך לא ידעת להבחין בין טוב לרע?

אצלי למשל, כל דבר ודבר נשקל, והנני דורש וחוקר לראות את כל הצדדים ע"מ להגיע להחלטה האם לעשות כך או כך. אך כיצד אתה נוהג? איך תדע אם הרגשה זו או אחרת הינה דבר מועיל או לא? ואולי ח"ו אפילו מזיק!

לב: בלאו הכי איני יכול לחשוב ולשקול כמוד, לכן מבחינתי הכל טוב, אך מה גם שסוף סוף הריני ניצב לפניך ולא ארע לי שום דבר שאינו טוב.

על מה אתה חושב?

שכל:הלא כבר אמרתי לך, הנני חושב על כל צעד וצעד האם הוא נכון או לא.

לב: לא לזאת התכוונתי, כוונתי היתה כיצד יודע אתה שהנך צריך להחליט על צעד כלשהו, מה מניע אותך וגורם לך להגיע למצבים שבהם עליך להחליט? אצלי, הנני מרגיש משהו ומיד עושה, שהרי כך אני חי, וממילא הכל טוב!

שכל: הנני חי כמותך, אך אני מגיע למצבי החלטה לא לפי רגש אלא לפי צרופי מקרים בעולם, הנני חי וממילא הקב"ה מזמן לי מצבים אשר בהם עלי להחליט, ואז אני חוקר ודורש, ומבצע.

לב: מה קורה לך כאשר החלטת ובצעת? אצלי כאשר הנני מרגיש דבר מסויים, הנני פועל לפיו ומרגיש סיפוק רב ממילוי תאוותי, אך אתה אינך חש/מרגיש, מה מניע אותך להמשיך בעבודתך וחייך?

שכל: ובכן, לאחר שהגעתי למצב, החלטתי ובצעתי, הנני יודע שעשיתי את הדבר הנכון; עצם הידיעה שהדבר הנכון נעשה, הידיעה גופא, היא היא המניעה אותי הלאה להמשיך בחיי ולהחליט עוד החלטות נכונות. אך איני חש; הנני יודע שהטוב והאמת האמיתית ניצחו ויצאו מן הכח אל הפועל.

הבא לי דוגמא מחייד.

לב: ויהי יום אחד ואלך בדרך ואראה אשה יפת תואר ויפת מראה, ויתאווה ליכי לבוא ליקרב אצלה, וכך עשיתי, קרבתי אצלה והיא אצלי; ולאחר זמן המשכתי בדרכי שמח וטוב לב.

הבא לי דוגמא מחייד.

שכל: ויקרא לפני, ואלך בדרך, ואפגע בסוחר והוא פרש לפני מרכולתו, והרי הם כולם מקלוני עשן ממני הטבק. ואשאלהו לטיבם. ויאמר לי: אוחו אתה צד קצה אחד בפיך, והשני הינד מציתו ושואף עשנו ופולטו. ועשן זה מה הוא עושה? ויאמר לי, טעם יש לו כעין אותו טבק אשר ממנו מופק, וגורם הרגשה מיוחדת. שמעתי דבריו, אך לא ידעתי מה טיבם של דברים אלו האם מועילים או שמא מזיקים, והוא מיאן להסביר לי באמתלות אלו ואחרות.

והנני ממשיך בדרך לשוק ואבוא לחכם ואשאלהו לטיב העשן, ויענני בקול ויאמר לי "עשן זה רע הוא, מאחר וגורם למיתה!"

ואגש לחוקר, ואחקרהו לפעולת העשן, ולמה גורם למיתה; ויקחני לחולה מאותו מרעין בישין; ואשרוף את המקלון בביעור חמץ!

הנה האמת יצאה לאור וניצחה.

לב: סיפורי קצר וקולע, ושלך? שלך ארוך ומייגע! כיצד סובל אתה חיים מייגעים כאלו, כל דבר אתה חוקר ודורש, עד שעושה אתה דבר מה יוצאת הנשמה!

שכל: איני סובל כלל וכלל, חיי אינם מייגעים, אני חי את חיי בידיעה שהאמת והנכון הם הקו המנחה שלי; וחוף מזה "אדם לעמל יולד". הנני תמיד עסוק בדבר מה, הנני תמיד חוקר ודורש, מחכים ומשכיל, איני מכיר דבר אחר מלבד האמת.

לב: קצה נפשי בדברידך, כיצד יכול אדם לחיות בלא פורקו רגשי (?) כיצד אומר אתה שקיימים דברים שאינם טובים ודורשים חקירה?

שכל: אשאל אותך אני - למה עזבת והמשכת בדרכך ולא דבקת באותה יפת תואר ויפת מראה?

לב: וכי למה שאדבק בה? באותם שעות הרגשתי קירבה אליה, שנינו מיצינו את הרגשתינו והמשכנו הלאה; אולי אפגשנה מחר ואולי לא, הלא יש עוד יפות תואר ויפות מראה תחת השמש!

שכל: אינד מרגיש שכאשר אדם מוצא טוב עליו לדבוק באותו טוב?

לב: מניין לי שמה שטוב עכשיו יהיה טוב תמיד? כרגע הוא טוב, ולכן אתקרב אליו, אך יש עוד דברים טובים; ואולי מחר הטוב הנ"ל יפסיק להיות טוב ואמצא טוב הימנו?

שכל: מדבריד הנני שומע שאינד מאמין בקיומו של טוב מוחלט בעולמו!

לב: אינני יכול לסתור זאת; אך אני מרגיש שחייב להיות בעולם דבר שיגרום לי להרגיש ולומר, שזהו הטוב המוחלט ובוה אדבק כל ימי; אך עדיין לא מצאתיו ולכן הנני מחפש, מתדפק על דלתות כל אנשי העולם וטועם מכל, וכשאמצא מנוח, כלומר, אמצא את הטוב המוחלט, אז אדבק בו ואתיישב, אך כל עוד לא מצאתיו, אמשיך להנות ואינני מרגיש כל רע, להיפך, הנני טועם ממנעמי העולם שכולו טוב.

שכל: אי"כ הינד מודה שעד היום נכשלת במציאת הטוב המוחלט?

לב: אכן, אך אין בי צער כלל ועיקר.

שכל: שאלת אותי מוקדם יותר, כיצד אפשר לחיות בלא פורקו רגשי, וכיצד אני טוען שקיימים דברים שאינם טובים; אענה לך על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

1. איני יודע פורקו נפשי מהו, לכן הוא אינו חסר לי; אדם אינו חס חסרון כל זמן שאינו חסר, ואני איני חס חסרון כלל ועיקר בשום דבר.

2. "אדם לעמל יולד", הקב"ה ברא את הטוב ואת הרע, והנני פה לעמול ולברר את הבר מן המוץ ולחיות עפ"י הטוב ועפ"י החיים שקבע הבורא שלי.

סיכום

שני הברנשים הללו 'מתווכחים' בעצם כיצד צריך אדם לחיות ואת מה צריך לשים נר לרגלינו. אמנם נראה שהשכל ניצח, ובאמת צורת חייו של השכל היא החכמה יותר והנבונה יותר, ומלאת ניסיון בריא מצטבר כל הזמן. אך לשכל יש חסרון שמתמלא אצל הלב.

הלב אכן מודה שהוא מחפש את הטוב המוחלט וטוען שזאת הסיבה שהוא טועם מהכל וגם צובר ניסיון וגם נהנה בדרך, אך כאילו מתאכזב כל פעם מחדש ואינו מצליח במשימתו. השכל, לעומת זאת חי את חייו, נתקל בסיטואציות ומנסה לפותרן עפ"י חוקי התורה.

האם יהיה נכון לומר שהשכל אינו מחפש את הטוב המוחלט! אנו ציירנו פה מציאות שלכאורה השכל אינו יכול להרגיש, אך האם השכל אינו מחפש את הטוב המוחלט! בוודאי שכן! אך הוא אינו להוט כ"כ לחפש אותו כמטרת

העל שלו בחיים; הלב - מטרת העל שלו היא מציאת הטוב המוחלט, ולכן הוא חושב שהמטרה מקדשת את האמצעים והכל מותר.

השכל, לעומתו, שם לעצמו כמטרת על - לחיות (!) ותוך כדי כך - לחיות נכון, ולחיות על פי/ בתוך מסגרת ציווים אלווקיים ושכליים ובתוכה. עובדה שהוא מתרחק מעישון ושורף אותו בבחינת ביעור חמץ ('וביערת הרע מריאותך').

עם כל זאת השכל שלנו, בדו - שיח, הוא קר מדי, השכל שלנו אינו יודע להרגיש, הוא צודק בכך שי'אדם לעמל יולד', אך ברנשינו היקר, השכל, אינו יודע להרגיש, ולהתכחש לכך שלאדם יש רגשות, זוהי 'עבודה בעיניים', שהרי, אם רגשות היו דבר שלילי, לא היה הקב"ה נוטע אותן בנו, החכמה היא לא לתת לרגשות למלוך אלא לתת גושפנקה להתנהגות חסרת רסן. כשם שהקב"ה נתן לנו את הרגשות, הוא ציוה עלינו לשלוט בהם ולהשתמש בהם בחכמה.

משל למה הדבר דומה? (אם ניתן דוגמה 'גשמית') לטבח המכין בשר - הטבח דואג לתבל את הבשר במידה הראויה; ללא תיבול, הבשר עצמו שהוא בריא ומזין, לא יהיה ערב לחיכנו.

אין שום איסור ליהנות ממאכלים, ואדרבה, בשבת הרי זה משובח, אך אסור לתבל יותר מדי, שמא נקלקל את הבשר ולא ניתן יהיה לאכלו.

הנמשל ברור; החיים הם הבשר, קיבלנו אותם מאת הבורא ית' והם טובים, כמו שהבשר הינו אחד מאבות המזון וא"א בלעדיו (עם הצמחוניים הסליחה...). ההנאות בחיים הן התבלינים. תיבול נכון, יהפוך מנת בשר לתענוג גדול. תיבול יתר על המידה יהפוך את הבשר לבזבז כסף, ממש כמו שהנאות יתר, או הנאות אסורות יהפכו את החיים לבזבז זמן.

כוונתי בקטע לעיל הוא לפרוש אופציות ולהראות את הדרכים הקיימות. ברור שהכל תלוי בשיקול הדעת, שיקול דעת בריא!

לכל אחד מתאים לחיות בשילוב מעט שונה מהשני. כל אחד הוא בעל אופי שונה, וכשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונות.

יהי רצון שכל אחד ידע 'לתבלי' את חייו בלב ושכל כפי הראוי לנשמתו, ובלבד שיכוון ליבו לשמים.

'בראתי לו תורה תבלין'